

Gimo hembygdsförening

Gimo Stordamm och Lilldammen i Gimo har spelat en stor roll i Gimo bruks historia. Gimo Stordamm drev den första hammaren under kronbrukstiden i början på 1600-talet och var fortsatt viktig även för transporterna av virke m.m. Idag 2019 är den ett naturskönt inslag i Gimos bruksmiljö. Det finns ett rikt djurliv i och omkring Gimo Stordamm. Exempelvis mellanlandar ett stort antal tranor i dammen varje år. Det går också att vandra på Upplandsleden runt dammen och ta ett dopp vid det upprustade badet. Gimo bruk som järnbruk grundlades 1615. Då byggdes den första hyttan vid Gimo Stordamm. I mitten på 1600-talet kom vallonerna till Gimo. Då byggdes också en hammare vid Lilldammen i Gimo. På 1660-talet byggdes en hammare med järnbod och kolhus vid södra delen av Gimo Stordamm. Hammaren vid Lilldammen monterades ned och på den platsen byggdes en ny masugn 1784. Den stora hammarsmedjan vid Gimo Stordamm blev klar 1795. År 1917 slutade den hammaren att slå sina slag. Det var som att Gimos hjärta slutade att slå. Masugnen vid Lilldammen fanns kvar in på 1940-talet. På bilden syns Masugnen vid Lilldammen med kolhusen till vänster.

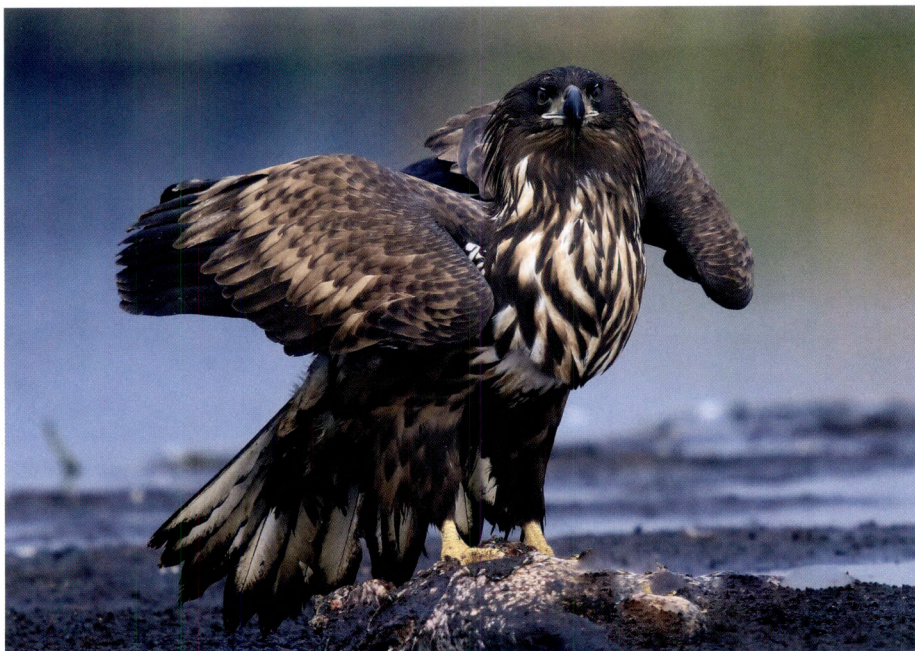
Foto Nore Larsson 1947. Text Yngve Vällstrand.

Gimo bruk ägde stora skogar på 1800-talet och början på 1900-talet. Korsnäs AB tog över Gimo bruks skogar 1936. Vid Lilldammen i Gimo byggde Gimo bruk ett stort sågverk 1919 som var i drift till 1936 då sågverksverksamheten förlades till Gävle. För att få fram virket till sågen i Gimo användes först häst, men i början på 1900-talet blev flottningen aktuell. Virket forslades med strömmande vatten i åar och i flottrännor och bogserades med båt i Gimo Stordamm för vidare befordran till sågen i Gimo eller via Olandsån till Kallerö vid havet där bogserbåtar hämtade virket. På Gimo Stordamm bogserades virket av den s.k. "Britabåten". Den var i aktion under åren 1924–47. Den var 11 meter lång, 3 meter bred och hade en 12 hästkrafters fotogenmotor. Gimo Stordamm hade således stor betydelse för virkestransporterna (flottningen) under första hälften av 1900-talet. Sedan ersattes flottningen av lastbilstransporter. Flottningen krävde relativt stora resurser, flottare vid flottrännor m.m., men var ett klimatsmart sätt att transportera virke på. På bilden syns Britabåten på Gimo Stordamm med skepparen Evert Andersson och sonen Göte.

Fotograf okänd. Text Yngve Vällstrand.

Gimo Stordamm skapades i början på 1600-talet av uppdämt vatten som kom från skogsmarkerna väster om Gimo. Efterhand dämdes dammen upp flera gånger. Vid den norra delen av dammen hade skogen avverkats redan tidigare. Vid uppdämningen hamnade stubbarna under vatten. När vattnet värms upp på sommaren bildas sumpgas som trycker upp stubbarna över vattenytan. På senhösten sjunker sedan stubbarna åter ner under ytan. I samband med uppdämningarna av Gimo Stordamm frigjordes också mindre delar av landskapet som började röra sig fritt i dammen (s.k. flytande öar, flyn). I och runt Gimodammen förekommer ett rikt djurliv. Det finns både kungsörn och havsörn i området. När tranorna flyger förbi på hösten landar ett stort antal på flyn i dammen. Det kan röra sig om 2 000–3 000 tranor och Gimo Stordamm är en av Sveriges antalsmässigt största fågel-sjöar på hösten.

Foto Kenneth Olofsson. Text Yngve Vällstrand.